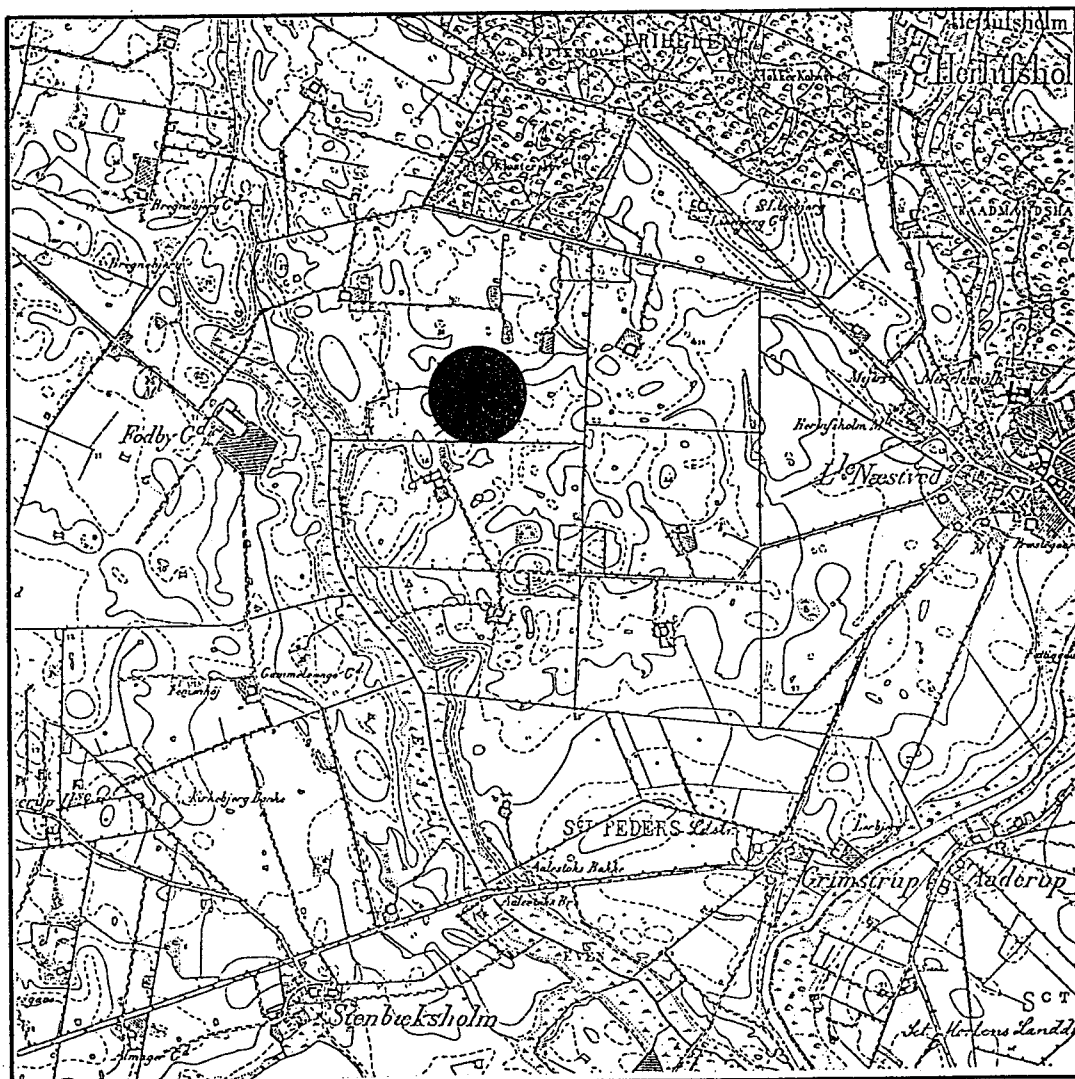

ESPERHOLM II

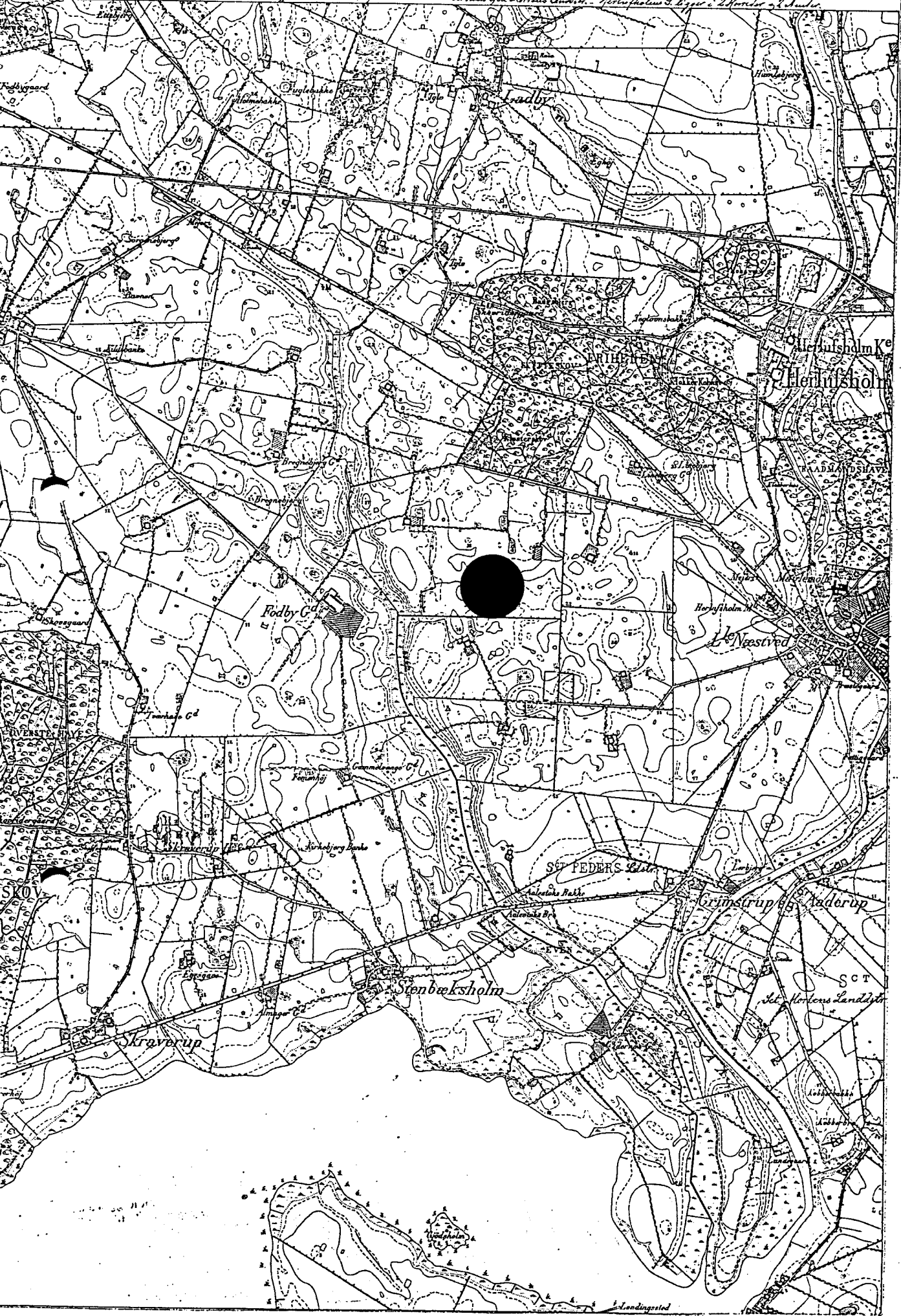
ARKÆOLOGISK UNDERSØGELSE
NÆM 1995:108

NÆSTVED MUSEUM 1995

III. HERLUF'SHOLM.

By landmåling, aftegnet af den danske Landm. H. Herlufsholm, 1893. 2. Udgave.

1995:108

Esperholm

tegnet 1893

NÆM 1995:108

NÆM 1995:108 - Esperholm II

RAS j. nr. O.472/95-3

Udgravning af bopladsområde fra oldtiden.

Matr. 8a, Lille Næstved by, Herlufsholm sogn, Øster-Flakkebjerg herred, Sorø amt.
Sted nr. 04.05.07

Resumé

Undersøgelsen var foranlediget af anlæggelsen af 1. etape af den nye omfartsvej (nr. 128) vest om Næstved, og bekostet af Vejdirektoratet.

Umiddelbart øst for vejtracéet og tæt på lokaliteten Esperholm I (NÆM 1995:107) var planlagt et regnvandsbassin. Museet foretog prøvegravning af arealet i april måned 1995 v/ museumsinspektør Anne Bloch Jørgensen og udgravningsassistent Jonas Christensen, Næstved Museum.

Ved prøvegravningen (jf. NÆM 1994:124-BR) fremkom i den østlige, højtliggende del af området en del kogestensgruber, gruber og stolpehuller. Fundmaterialet begrænsede sig til flintafslag og en flintflække i en af gruberne. I et lavtliggende vådområde lidt vest herfor fandtes et kulturlag med ildskørnede sten og dyrekogler.

Anlægssporene tolkedes som resterne af en boplads fra oldtiden, som muligvis skal ses i sammenhæng med bopladsområderne på højdedragene umiddelbart mod vest (Esperholm I, NÆM 1995:107).

Tilsyneladende har der været bebyggelser på hvert af de små bakkedrag i dette let kuperede område, formentlig i yngre bronzealder/ældre jernalder, omkring 500 f.o., og der er også spor efter aktiviteter i området i slutningen af den ældre stenalder omkring 5000-3900 f.o.

I de fugtige lavninger omkring bopladserne har man smidt affald fra husholdningen.

Den efterfølgende, egentlige udgravning blev foretaget i perioden 02.06.-05.07.1995, med mag.art. Henrik Christiansen som udgravningsleder og museumsinspektør Anne Bloch Jørgensen som ansvarlig leder.

Ved undersøgelsen blev muldlaget afrømmet indenfor et areal på omkring 800 kvadratmeter (jf. oversigtsplan, tegning 1). Fladen blev opmålt i målestok 1:100 (jf. tegning 2/plan 1). Fyldskifterne blev snittet og beskrevet. Snit blev opmålt i målestok 1:10 (jf. tegning 3/plan 2). Udvalgte anlæg blev fotograferet i s/h. Til slut blev feltet nivelleret. Anlægsbeskrivelsen omfatter numrene AA-AX, BA-BX, CA-CB.

NÆM 1995:108

Det anvendte målesystem var et retvinklet koordinatsystem med den ene akse parallel med det planlagte vejforløbs midterlinie og den anden akse vinkelret herpå. Landmålerfirmaet afsatte et retvinklet koordinatsystem i udgravningsfeltet (jf. NÆM 1995:107 tegning 6). Som fixpunkt anvendtes et vilkårligt punkt i udgravningsfeltet ved Esperholm I, NÆM 1995:107. Daglig aflæsning af fix = 218 cm.

Undersøgelsen resulterede i en dokumentation af bopladsspor på den vestlige del af et mindre højdedrag i form af mange kogestensgruber, andre gruber, enkelte stolpehuller samt et diffust afgrænset kulturlag. Ud over de få flintoldsager, som fremkom i en grube under prøvegravningen, fandtes ingen genstande i anlæggene, som derfor er vanskelige at datere nærmere indenfor oldtiden.

Det må bemærkes, at iagttagelsesforholdene og udgravningsbetingelserne ved undersøgelsen var meget dårlige på grund af solrigt og tørt vejr i en kombination med en leret, stenhård undergrund. En del af de fyldskifter, som var tydelige ved prøvegravningen i april måned var næsten ikke til at ane ved udgravningen i maj/juni, og flere af dem blev derfor ikke registreret.

Dokumentation og fundmateriale fra undersøgelsen befinder sig på Næstved Museum, arkiveret under journalnummeret 1995:108. Vedrørende flere af de undersøgte anlæg findes på originaltegningerne yderligere oplysninger, som udgraveren ikke har medtaget i beretningen.

Næstved Museum 04.12.1995

Anne Bloch Jørgensen

Anne Bloch Jørgensen
museumsinspektør

NÆM 1994: 108 - Esperholm II

Beretning vedrørende udgravning af bopladsområde med bålgruber.
Oldtid.

Matrikel nr. 8a, Lille Næstved by, Herlufsholm sogn,
Øster-Flakkebjerg herred, Sorø amt, Sted nr. 04.05.07,
4 cm kort 1512 IV SV, RAS j.nr: 0.472/95-3.

INDHOLDSFORTEGNELSE

Resume	Side 1
Undersøgelsens baggrund	Side 1
Topografi	Side 1
Målesystem	Side 1
Metode & Forløb	Side 2
Konstruktioner	Side 2
Anlægsbeskrivelse	Side 3-4
Fundlister	Side 4
Fotoliste	Side 4-5
Tegningsliste	Side 5
Kotelister	Side 5-6

Resumé:

Stedet blev undersøgt fordi den ny hovedlandevej mellem Slagelsevej og Industrivej (Næstved Omfartsvej, hovedlandevej nr. 128, Etape 1) er planlagt til at gå igennem området. På grund af etablering af vandbassin nær tidligere erkendt oldtidsboplads (NÆM 1995:107) foretog Næstved Museum en rekognoscering af strækningen. Herved fremkom anlæg af forhistorisk karakter. På denne baggrund blev det besluttet at foretage en større fladeafdækning inden anlægsarbejdet påbegyndtes.

Denne undersøgelse fandt sted i perioden fra 2/6-5/7, 1995 med mag.art Henrik Christiansen som daglig leder. Da undersøgelsen blev afgrænset af vejtraceet blev hele bopladsområdet ikke undersøgt. De knap 800 kvadratmeter der er omfattet af undersøgelsen blev udgravet ved hjælp af en større gravko på larvefodder. Herved fremkom talrige bålgruber med brændte sten og trækul. Efter at maskinen havde trukket overjorden af, blev fladen tegnet op og opmålt.

Undersøgelsens baggrund:

Næstved museum foretog i efteråret 1994 og foråret 1995 en arkæologisk forundersøgelse af vejtraceet. Da vejdirektoratet besluttede at anlægge et vandbassin i det undersøgte område, prøvegrave museet stedet. Herved fremkom anlæg af forhistorisk karakter, hvorfor det blev besluttet at foretage en større fladeafdækning.

Topografi:

Bopladsområdet er beliggende i et bølget, kuperet bakketerren, med talrige eksisterende og nu bortdrænede vådområder. Mod syd, øst og vest skærmes lokaliteten af højdedrag, mens det mod nord flader ud og fortsætter i uroligt landskabsbillede, præget af småbakker og vådområder.

Målesystemet:

Målesystemet består af et retvinklet koordinatsystem, hvor y-aksen følger vejens center linje, det vil sige at y-aksen groft set vokser mod nord, mens x-aksen vokser mod øst. Fixpunkt er 14.45 m.oh., udsat af landmålerfirmaet Toft & Malmskov, Farimagsvej 8, 4700 Næstved.

Metode og forløb:

Lokaliteten er beliggende på matrikel 8a tilhørende gårdejer Knud Andreas Hansen, "Fælleseje" Fællesejevej 41, 4700 Næstved. Bygherre for vejprojektet er Motorvejsdirektoratet. Maskinkraften ved den arkæologiske undersøgelse blev leveret af vogmandsfirmaet Frede Andersen, Valnæsvej 2, 4700 Næstved. Telefon: 5372 0300. Foruden den daglig leder, mag.art. Henrik Christiansen, deltog også udgravningsassistent Peter Randrup Frederiksen, museumsassistent David Heisterberg, samt amatørarkæologerne Bent Olsen og Karl Johan Larsen. Det overordnede arkæologiske ansvar blev varetaget af museumsinspektør Anne Bloch Jørgensen, Næstved Museum.

Udgravningen fandt sted i perioden 2/6-5/7, 1995. Forud for udgravningen havde landmålerfirmaet Toft & Malmskov, Farimagsvej 8, 4700 Næstved afsat målepunkter i vejens midte. Muldlaget blev trukket af indtil undergrunden. Dernæst blev hele fladen afrenset og tegnet. Fladen blev målt ind i målestoksforholdet 1:100, mens anlægsspor blev indmålt i forhold 1:10. Bagefter blev tegnet og beskrevet. Udgravningsfeltet og udvalgte anlæg blev fotograferet i sort/hvid. Den stærke sol og tørre sommer besværliggjorde iagttagelsesforholdene og vanskeliggjorde udgravningsbetingelserne i den lerede stenhårde undergrund.

15/12.85.

Henrik Olsen

Anlægsbeskrivelse:

- AA : Muldlag/overjord
- AB : Grube. Stensat let oval bålgrube. Diameter 157 centimeter, dybde 35 centimeter. Den grydeformede grube med flad bund er fyldt med trækul og sandet lerjord med håndstore ildskørnede sten.
- AC : Grube. Flad, lav, let oval grube. Diameter 160 centimeter, maksimal dybde 10 centimeter. Fylden består af sandblandet lerjord med trækulsfyld.
- AD : Grube. Elipseformet, stensat anlæg med nævestore sten og trækulsholdig fyld. Siderne er stejle med flad bund. Diameter 1 meter og maksimal dybde 20 centimeter.
- AE : Grube. Cirkulært grydeformet anlæg, gennemskåret af en drængrøft. Diameter er 90 centimeter, maksimal dybde 26 centimeter. Fylden består af sandblandet lerjord med trækulsfyld.
- AF : Grube. Cirkulær grube med let skrånende sider og rundet bund. Diameter 100 centimeter, maksimal dybde 30 centimeter. Fylden består af sandblandet lerjord med trækulsfyld og ildskørnede sten.
- AH : Grube. Cirkulær grube med let skrånende sider og rundet bund. Diameter 100 centimeter, maksimal dybde 30 centimeter. Fylden består af sandblandet lerjord med trækulsfyld og ildskørnede sten.
- AJ : Grube. Cirkulær grube med håndstore ildskørnede sten. Diameter 100 centimeter, maksimal dybde 30 centimeter. Fylden består af sandblandet lerjord med trækulsfyld.
- AL : Grube. Cirkulær grube med håndstore ildskørnede sten. Diameter 100 centimeter, maksimal dybde 20 centimeter. Fylden består af sandblandet lerjord med trækulsfyld.
- AM : Grube. Cirkulær grube med håndstore ildskørnede sten. Diameter 120 centimeter, maksimal dybde 30 centimeter. Fylden består af sandblandet lerjord med trækulsfyld.
- AN : Udgår.
- AO : Udgår.

- AP : Stolpe. Cirkulær stolpehul med en diameter på 40 centimeter. Den maksimale dybde er 23 centimeter. Fylden består i brun sandet jord.
- AR : Udgår.
- AS : Grube. Cirkulær grube med en diameter på 110 centimeter og en maksimal dybde på 30 centimeter. Fylden består af håndstore uskørnede sten og lysebrun sandblandet lerjord.
- AT : Grube. Stensat let oval bålgrube. Diameter 100 centimeter, dybde 30 centimeter. Den grydeformede grube med flad bund er fyldt med trækul og sandet lerjord med håndstore ildskørnede sten.
- AV : Grube. Cirkulær grube med en diameter på 70 centimeter og en maksimal dybde på 30 centimeter. Fylden består af håndstore uskørnede sten og lysebrun sandblandet lerjord.
- AX : Udgår.
- BA : Udgår.
- BB : Udgår.
- BC : Udgår.
- BD : Stolpe. Cirkulær stolpe med enkelte større nævestore sten. Let skrånende sider og jævn bund. Diameter 80 centimeter, maksimal dybde 27 centimeter. Fylden består af gråt sandblandet lerjord.
- BE : Stolpe. Cirkulær stolpe med enkelte større nævestore sten. Diameter 125 centimeter, maksimal dybde 43 centimeter. Siderne er let skrånende langs kanten, som går over i et sæt rette sider med flad bund. Fylden består af gråt sandblandet lerjord.
- BF : Udgår.
- BH : Kulturlag. Diffust, delvist afgrænset kulturlag, Flademål ca 2 x 2 meter. Dybden omkring 2-3 centimeter.
- BJ : Udgår.
- BL : Udgår.
- BM : Udgår.
- BN : Udgår.
- BO : Udgår.
- BP : Udgår.
- BR : Udgår.

BS : Grube. Cirkulær grube med ildskørnede sten. Rette sider og flad bund. Diameter 80 centimeter, maksimal dybde 50 centimeter. Fylden består af gråt lerblandet sandjord.

BT : Udgår.
BV : Udgår.
BX : Udgår.
CA : Udgår.
CB : Udgår.

Fundliste:

Alle anlæg var fundtomme.

Fotoliste:

S/H
95:08:10

Foto 2: Grube BS før tømning - oversigt.
Foto 3: Grube BD under tømning - fra syd.
Foto 4: Grube BE tømt - fra syd.
Foto 5: Grube AJ under tømning - fra syd.
Foto 6: Grube AJ Under tømning - fra syd.
Foto 7: Grube AM under udgravning - fra syd.
Foto 8: Grube AL under udgravning - fra syd.
Foto 9: Grube AD under udgravning - fra syd.
Foto 10: Grube BS tømt - fra syd.
Foto 11: Grube BS tømt - fra syd.

95:08:11

Foto 29: Grube AB halvt tømt - fra syd.
Foto 30: Grube AB halvt tømt - fra syd.
Foto 31: Grube AD før tømning - fra syd.
Foto 32: Grube AB halvt tømt - fra syd.
Foto 33: Grube AJ før tømning - fra syd.

Tegningsliste:

Tegning 1 : Oversigtsplan -, målestoksforhold 1:1000.
Tegning 2 : Oversigtsplan 1 = plan 1.
Tegning 3 : Anlægstegning 2 = plan 2.

Koteliste:

1	: 0,90 meter	12	: 1,55 meter
2	: 1,22 meter	13	: 1,57 meter
3	: 0,77 meter	14	: 1,82 meter
4	: 1,10 meter	15	: 1,97 meter
5	: 0,63 meter	16	: 1,78 meter
6	: 1,00 meter	17	: 2,04 meter
7	: 1,37 meter	18	: 2,25 meter
8	: 1,73 meter	19	: 2,80 meter
9	: 1,43 meter	20	: 3,08 meter
10	: 1,66 meter	21	: 2,86 meter
11	: 1,14 meter	22	: 2,36 meter

23 : 2,17 meter
24 : 1,65 meter
25 : 1,75 meter
26 : 1,86 meter
27 : 2,08 meter
28 : 1,57 meter
29 : 1,16 meter
30 : 1,39 meter
31 : 1,56 meter
32 : 1,45 meter
33 : 1,48 meter
34 : 1,48 meter
35 : 1,68 meter
36 : 1,64 meter
37 : 1,64 meter
38 : 1,72 meter
39 : 1,85 meter
40 : 1,98 meter
41 : 2,16 meter
42 : 2,33 meter
43 : 2,06 meter
44 : 2,31 meter
45 : 1,79 meter
46 : 1,90 meter
47 : 2,03 meter
48 : 2,06 meter
49 : 2,04 meter
50 : 2,04 meter
51 : 2,14 meter
52 : 2,13 meter
53 : 2,30 meter
54 : 2,56 meter
55 : 2,46 meter
56 : 2,44 meter
57 : 2,42 meter
58 : 2,40 meter
59 : 2,40 meter
60 : 2,51 meter
61 : 2,46 meter
62 : 2,32 meter
63 : 2,48 meter
64 : 2,55 meter
65 : 2,31 meter